

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/23356,Osrodek-Odosobnienia-w-Nysie.html>
2022-12-04, 03:59

Ośrodek Odosobnienia w Nysie

Ośrodek Odosobnienia w Nysie utworzono w ZK dla młodocianych (obecnie ul. Kościuszki 4a). Funkcjonował w okresie 24 XII 1981–23 XII 1982 (formalnie 9 I 1982–28 XII 1982). Ośrodkiem kierował z-ca naczelnika więzienia kpt. Jan Cedro. 25 XII 1981 funkcjonariuszy Służby Więziennej przeszkolono w zakresie postępowania z internowanymi.

W Nysie przetrzymywano działaczy opozycji gł. z woj. wrocławskiego i opolskiego oraz nielicznych m.in. z woj. jeleniogórskiego, legnickiego, leszczyńskiego i wałbrzyskiego. 24 XII 1981 umieszczono tam pierwszych 58 internowanych przywiezionych z Ośr. Odosobnienia we Wrocławiu. Na przełomie 1981/1982 liczba internowanych oscylowała wokół 50 osób. Pod koniec I 1982 przetransportowano do Nysy internowanych z Opola i Wrocławia. 16 I 1982 liczba internowanych wzrosła do 254, do końca II 1982 przebywało ok. 230 internowanych, a przez kolejne dwa mies. ok. 180–190. 29 IV 1982 zwolniono 50 internowanych, którzy spotkali się uprzednio z oficerami KW MO we Wrocławiu. Obecni byli przy tym również reporterzy telewizyjni, bezskutecznie usiłujący przeprowadzić wywiady. W poł. V 1982 liczba internowanych w Ośr. ponownie przekroczyła 230 osób i utrzymywała się na takim poziomie do pocz. VII 1982. Do 22 VII 1982, z polecenia ministra spraw wewnętrznych, zwolniono dużą grupę internowanych, a w Ośr. pozostali jedynie opozycjoniści uważani za największych ekstremistów. 30 VII 1982 ostatnich 42 internowanych przewieziono do Grodkowa i Ośr. zawiesił funkcjonowanie.

31 VIII 1982 w Nysie ponownie umieszczono 51 internowanych, po prewencyjnych zatrzymaniach związanych z obchodami 2. rocznicy podpisania porozumień sierpniowych. 2 IX 1982 przewieziono ze Strzelina 91 internowanych, których po dwóch godzinach zwolniono. 20 IX

1982 w Ośr. pozostawało 137 osób, tj. ok. 10 proc. internowanych w całym kraju. Miesiąc późn. liczba internowanych zmalała o mniej więcej połowę. W pierwszej dekadzie XI 1982 ponownie przekroczyła 120 osób. 16 XII 1982 do Nysy trafiło ostatnich 10 internowanych z Grodkowa (Zygmunt Falkowski, Witold Grabowski, Adam Konieczny, Kornel Konieczny, Stanisław Kościów, Zbigniew Kopystyński, Antoni Nowoświat, Józef Nowotny, Ryszard Olesiewicz i Seweryn Szkudlarek), 23 XII 1982 zwolnieni. Łącznie 24 XII 1981–23 XII 1982 w Ośr. przetrzymywano ponad 720 osób.

W nyskim ośr. przeważali internowani z Wrocławia, których rozlokowano na pierwszym piętrze budynku penitencjarnego. Drugie piętro przeznaczone było dla więzionych z Opolszczyzny. Nawiązywanie kontaktów pomiędzy tymi grupami było niedozwolone. Szczególnie liczna była inteligencja, w której skład wchodziło kilkudziesięciu samodzielnych pracowników naukowych. Wykładowcy wrocławskich uczelni przebywali z reguły po kilku w celach. Internowani mieszkali w celach o powierzchni 17 m kw. (2–6 na celę), w zależności od liczby osób więzionych przebywających w jednostce. W każdej z nich znajdował się głośnik radiowęzłowy, przez który od 7.00 do 22.00 emitowany był Program 1 Polskiego Radia.

Najczęstszym powodem skarg internowanych było wyżywienie, zwłaszcza w pierwszych tygodniach, kiedy nie dysponowali oni jeszcze art. spożywczymi z zewnątrz. Z uwagi na brak reakcji komendanta na wnioski i prośby dot. poprawy wyżywienia 2 II 1982 czterech internowanych ogłosiło głodówkę.

25 V 1982 doszło do największej głodówki, w której wzięło udział 51 internowanych (manifestowano solidarność z internowanymi w Białolecie, którzy chcieli ugody społecznej na zasadach zaproponowanych przez Episkopat Polski na konferencji plenarnej z 27 II 1982). Na pocz. VI 1982 większość internowanych zakończyła protest, do 9 VI 1982 posiłków nie przyjmował Tadeusz Łączyński. Nad głodującymi opiekę medyczną sprawowali internowani lekarze: Jerzy Panek i Jan Głęb. 25 X 1982 głodówkę rozpoczął Jacek Sługocki, do którego przyłączyło się 5 osób.

Trzynastego dnia każdego mies. w tzw. miesięcznice stanu wojennego internowani organizowali akcje protestacyjne. 15 II 1982 ok. 120 internowanych za pomocą taboretów zaczęło dobijać się do zamkniętych drzwi cel. Demonstracja siły funkcjonariuszy Służby Więziennej uspokoiła sytuację, ale 68 internowanych odmówiło przyjęcia obiadu, a 32 zrezygnowało z kolacji, Służba Więzienna przeprowadziła tzw. kipsisz, 10 internowanych uznanych za prowodyrów zajścia przewieziono do ośr. w Strzelcach Opolskich.

21 III 1982 37 internowanych podczas spaceru spaliło papierowe sylwetki Wojciecha Jaruzelskiego i WRON. Do akcji przyłączyło się 100 innych, którzy zrezygnowali z odprawianej w tym czasie mszy świętej. Po opanowaniu sytuacji w stosunku do Kazimierza Binkowskiego, Jerzego Raciborskiego, Andrzeja Szuberta, Jarosława Chołodeckiego, Antoniego Klusika i Krzysztofa Stachowskiego władze więzienne wystąpiły z zawiadomieniem o popełnieniu przestępstwa.

Nysa była jednym z pierwszych ośr., gdzie więźniowie rozpoczęli wytwarzanie tzw. pieczęci internowanych. II 1982 za ich nielegalną produkcję został ukarany Andrzej Kiełczewski, a ponadto wystosowano zawiadomienie o tym do prokuratury.

I 1982, tuż po tym, jak zezwolono na swobodne przemieszczanie się internowanych pomiędzy celami, pracownicy wrocławskich uczelni rozpoczęli wykłady dla pozostałych więzionych. Zajęcia prowadzili m.in. prof. Stanisław Hartman, prof. dr hab. Andrzej Wiszniewski i prof. dr hab. Tadeusz Bober. 8 II 1982 uruchomiono 3 seminaria, które koordynowali Edward Czapiewski (historia najnowsza), Bartłomiej Nowotarski (prawo karne) i Lothar Herbst (literatura współczesna). Powołano zespoły kulturalno-oświatowe, które miały zajmować się prowadzeniem kursów nauki jęz. obcych, klubów dyskusyjnych, a także zajęć sportowych. W poł. II 1982, ze wzgl. na zaostrenie dyscypliny, na kilka tygodni zawieszono organizację tych zajęć. Po wznowieniu spotkań Zbigniew Bereszyński wygłosił cykl wykładów poświęconych historii Polski. Internowani wydawali podziemne pisma:

wrocławianie „Papugę TASSmańską” (w redakcji L. Herbst, Cezary Łagiewski i Ludwik Turko), opolanie „Inter-Ruch” (Z. Bereszyński, Marcin Starski i Wiesław Ukleja) i „Interwał” (J. Chołodecki, Andrzej Morze, A. Klusik, Janusz Rudnicki, K. Stachowski, we współpracy ze Z. Bereszyńskim).

10 III 1982 w świetlicy Ośr. odbyło się 3-godzinne spotkanie lektorów KC PZPR. W spotkaniu prowadzonym przez Bolesława Przywara i doc. dr. Bogdana Hillebrandta z Wyższej Szkoły Nauk Społecznych przy KC PZPR w Warszawie oraz dr. Antoniego Przygońskiego z MSZ wzięło udział 50 słuchaczy.

Przez cały okres funkcjonowania Ośr. posługę duszpasterską internowanym w Nysie niósł ks. Józef Sztonyk. 26 XII 1981 odprawił pierwszą mszę, a 27 XII 1981-2 I 1982 celebrował kolejnych 5 mszy. 26-31 I 1982 msze odprawił bp Jan Wieczorek. Od III 1982 w każdym mies. (oprócz VIII) odprawiano 10 mszy. 5 III, 17 VI i 29 IX 1982 Ośr. wizytowali Maja Komorowska i Przemysław Burchard z Prymasowskiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich rodzinom w Warszawie (przywieźli m.in. prowiant, leki, odzież), 9 V 1982 wizytę złożył bp Wincenty Urban, a 6 VI 1982 bp Adam Dyczkowski.

Ośrodek Odosobnienia w Nysie był miejscem najczęściej na Dolnym Śląsku i Śląsku Opolskim wizytowanym przez przedstawicieli Arcybiskupiego Komitetu Charytatywnego we Wrocławiu, którzy łącznie 10 razy odwiedzili przebywających tam internowanych (4 XII 1982 ostatnia wizyta). W trakcie wizyt internowani otrzymywali paczki z art. żywnościowymi, chemicznymi i lekarstwami. 14-16 IV 1982 Ośr. wizytowała delegacja MCK z przedstawicielami PCK: Lucyna Zurcewska oraz ppłk Janusz Górski (oficer łącznikowy Ministerstwa Sprawiedliwości). 16-18 VI 1982 odbywała się kolejna wizytacja MCK. Stronę rządową reprezentowali: ppłk. Bogusław Rożnowski (oficer łącznikowy i przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości) i Elżbieta Reif (PCK). Dzięki tym wizytacjom internowani zyskiwali większe swobody, zwiększano czas spaceru, liczbę dodatkowych zajęć. Od IV 1982 więzieni zyskali możliwość gry w siatkówkę, tenisa stołowego.

23 XII 1982 z Ośr. zostało zwolnionych ostatnich 10 internowanych, 28 XII 1982 na podst. zarządzenia ministra sprawiedliwości Ośr. formalnie zlikwidowano.

Bartłomiej Perlak

[Region Śląsk Opolski, Nysa](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)